

BUITEN

16^E JAARGANG N^O. 12.

ZATERDAG 25 MAART 1922.

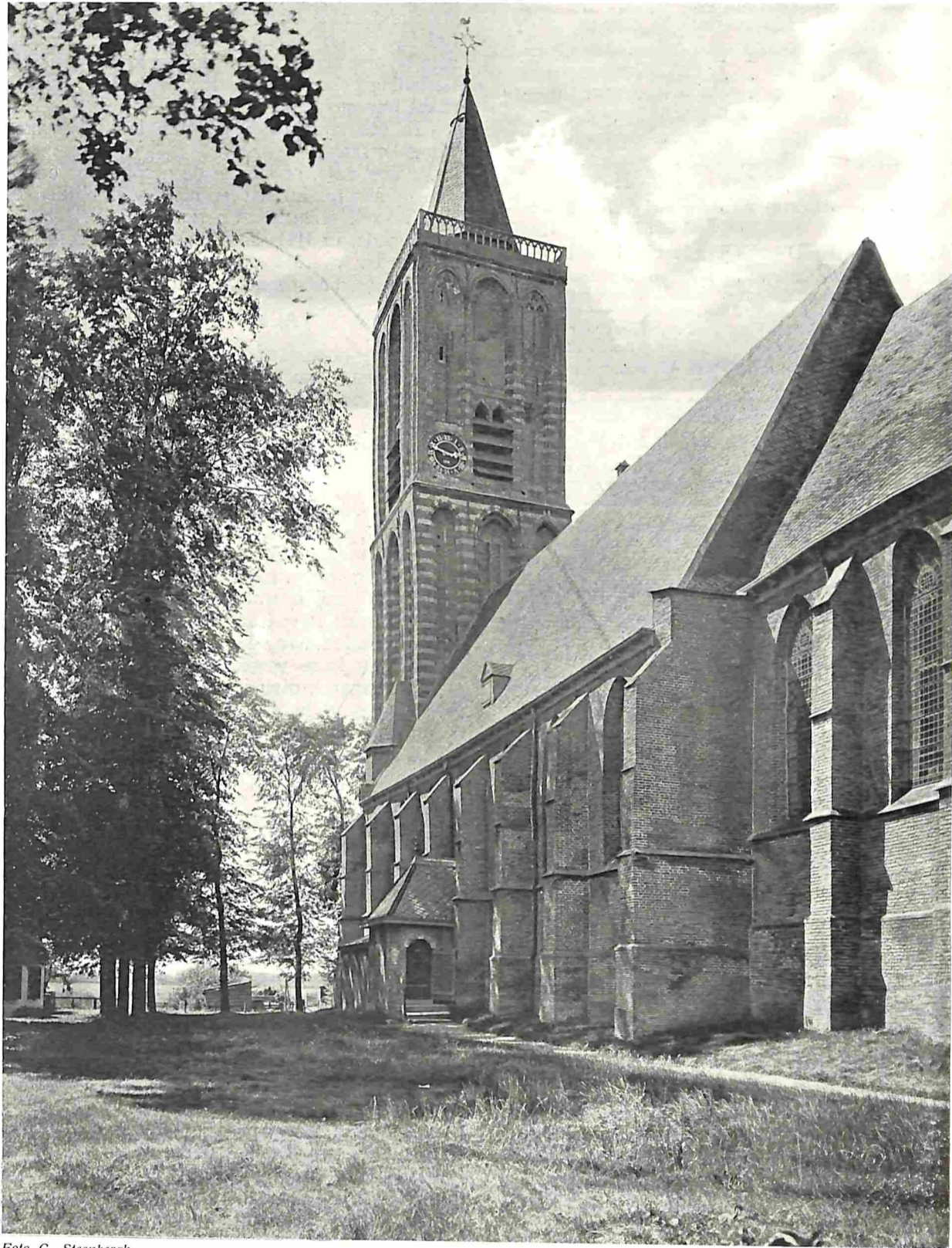

Foto C. Steenbergh.

BIJ DE KERK TE EEMNES-BUITEN

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

BIJ DE KERK TE EEMNES-BUITEN, ILLUSTRATIE . . .	BLZ. 133
DE VERDWENEN DOCUMENTEN (12), UIT HET AMERIKAANSCH VAN GARDNER HUNTING . . .	134
DE ZWARTE HEUVELS BIJ BILTHOVEN, DOOR N., GEÏLL. . .	137
VIER VOGELKIEKEN, DOOR J. VIJVERBERG, GEÏLL. BLZ. 136—137	136—137
LA CITÉ DE CARCASSONNE, DOOR J. J. PH. B., GEÏLLUSTREERD . . .	BLZ. 138—142
PLANTENNAMEN (II), DOOR HENRI POLAK. . .	BLZ. 142
DE KERK VAN HET VOORMALIG KLOOSTER ST.-CATHARINADAL TE BREDA, DOOR A. L., GEÏLLUSTREERD. . .	143
JEUGDHERINNERINGEN, (VERVOLG) DOOR HANS DONKER . . .	144
ZEEUWSCHESCHOOHHEDEN IN DEN DOP, ILLUSTRATIE . . .	144

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men geheve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE VERDWENEN DOCUMENTEN.

12) *Uit het Amerikaansch van GARDNER HUNTING*

„U bent vroeg buiten”, zei ik.
„Ik zocht naar sporen”, antwoordde hij kortaf.
„Wat bedoelt u?”
„Wij zijn ook bespionneerd”, zei hij scherp.
„Spionnen?”

„Ja. Het spelletje schijnt populair te zijn”.

Hier zat een angel in, en ik voelde het. Maar ik bedwong mijn toorn.

„Blijkbaar”, antwoordde ik hem. „Hebt u hier sporen gevonden?” vroeg ik, terwijl mijn belangstelling mij zijn beleedigend optreden deed vergeten.

„Iemand heeft hier twee avonden rondgesnuffeld — sedert u bent heengegaan”, zei hij, zonder mij aan te zien. „Eveneens heeft iemand idiote, melodramatische, maar zeer hinderlijke brieven op geheime wijze in Hals kamer gebracht. Iemand, die een vijand is, heeft den geest van den knaap meer schade gedaan dan enige directe bedreiging van Bain kon veroorzaken.”

„Wat is dat? Geheime brieven? Hoe? Zeker anonieme epistels?”

„Ja, natuurlijk anoniem”, antwoordde hij, maar hij keek mij weer aan met een eigenaardige schittering in zijn oogen. „Gisteren vond de knaap een brief, met rooden inkt geschreven, op zijn tafel, voorstellend een man achter tralies. Erboven stonden de woorden „Asyl voor krankzinnigen”. Eronder de voorletters van den knaap, „H. P.”

Ik luisterde ongeloofig. Dit was zeer zeker vreemd.

„U hebt hiervan het spoor niet kunnen vinden?”

„Natuurlijk niet. Gisteravond was er weer een — een ruwe schets van een bespottelijk woest uitzienenden man, in een dwangbuis geregen. — Zonder enige nadere verklaring”.

„En is er geen vermoeden wie degene is, die ze bracht?” vroeg ik.

„Er is geen bewijs,” zei King en keek mij onderzoekend aan. „Gisteravond was er weer een, even ruw en even gemeen — een gestalte, vastgebonden op een bed — met verwrongen gelaat en gebalde vuisten — op zijn manier heel goed gedaan

— en de woorden „Het Einde” onder de teekening. Ik zweeg. De zaak was te verbitterend en tevens te schrik-aanjagend dan dat ik er woorden voor kon vinden.

Wij naderden thans het huis, en op de veranda zag ik Donna Philbric. Het zien van haar ontnam mij ieder verlangen om King te antwoorden.

Ik liep snel de trap op naar haar toe. Zij ontving mij zoo hartelijk, dat ik dubbel genoot na de eerste koele begroeting van King. Zij was bleek, en op haar lief gezichtje zag ik sporen van pijn en angst. Mijn hart was vol sympathie voor haar, terwijl zij mij dapper toelachte en goeden morgen wenschte.

Wij gingen met ons drieën het huis binnen, Donna tusschen King en mij in, terwijl zij mij allerlei vragen deed en ik haar in het kort mijn avontuur vertelde. Zij bracht ons recht in het kort mijn avontuur vertelde. Zij bracht ons recht in streeks naar de ontbijtkamer, en wij zaten aan tafel, terwijl het meisje ons de koffie bracht. Tante Charlotte voegde zich bij ons, maar Hal was in zijn kamer gebleven. Er was geen herhaling gekomen van den gemeenen streek, die hem drie-maal was gespeeld.

„Ik heb zijn kamer gisteren laten bewaken”, verklaarde King kortaf.

Ik weet niet, of Donna de gespannen verhouding tusschen ons opmerkte. Zij liet er niets van blijken en het gesprek liep vanzelfsprekend over de „roode brieven”, zooals Donna ze noemde, in Hals kamer. Wij bespraken de zaak van alle kanten en kwamen op Donna's aandringen tot het besluit, dat ik de dienstboden zou ondervragen.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Wij begonnen met den ouden John — niet omdat wij hem verdachten, maar hij was het hoofd van het personeel en als zoodanig op de hoogte van alles wat er was voorgevallen. Hij was al bij de familie in betrekking sedert den tijd dat Congdon Philbric, Hals vader, zijn jonge vrouw in zijn huis bracht — toen het groote huis nog nieuw was. Zijn aanhankelijkheid was boven allen twijfel verheven. En wij begonnen met hem in ons vertrouwen te nemen.

„John”, zei ik tot hem, toen de krachtige man op Donna's roepen binnen kwam en voor ons bleef staan, „zijn er gisteren of vandaag vreemden hier geweest?”

Hij keek mij ietwat verrast aan.

„Dat denk ik wel, mijnheer. Er komen hier zoowat iederen dag vreemden aan de deur. Bedelaars en boodschappenjongens en losse werklui”.

„Zou iemand, dien je niet kent — een van die vreemden, toegang gehad hebben tot de kamer, die Hal gebruikt, op tijden dat het personeel niet in de buurt was?”

„Ik wil niet zeggen dat het niet mogelijk is, Mr. Randall”, antwoordde hij na eenig nadenken.

Toen vroeg hij mij op den man af:

„Wat vermoedt u, mijnheer?”

Ik nam de „roode brieven”, welke Donna mij van de tafel had gebracht, en stak ze hem toe.

„Deze dingen, John, werden door iemand in Hals kamer gelegd — door een vreemde of een bediende. Zij werden op de tafel gevonden. Hal denkt dat zijn vijanden ze hem hebben gezonden”.

Hij nam de dingen aan en keek er naar, las toen langzaam de brieven. Zijn oogen gingen wijd open.

„Nu”, zei ik, „zou het mogelijk zijn dat een vreemde of wie dan ook, het huis kon zijn binnengekomen en naar Hals kamer gegaan — die altijd Hals kamer is geweest, niet waar? — en weer ongezien kon zijn weggeslopen?”

Hij aarzelde weer een seconde.

„Och, Mr. Randall, dit huis is geen bewaakte vesting geweest, ziet u. Wij zijn nooit bang geweest voor spionnen en dergelijken. Maar ik geloof toch dat zoo iets heel moeilijk zou kunnen gebeuren”.

„De kamer is aan de voorzijde in de groote hal?”

„Ja, mijnheer”.

„En de meisjes zijn voortdurend in de hal?”

„Dat denk ik wel, mijnheer”.

„Moet men niet, zooals het personeel, op de hoogte zijn van de ligging der kamers om in staat te zijn zooiets te doen?” vroeg Donna.

„Niet als iemand buitenshuis in complot was met een van het personeel”, zei Hal.

De oude John knikte.

„Het zou voor een buitenstaander heel gemakkelijk zijn het te doen als hij hulp uit het huis kreeg, Miss Donna”.

„Dan zou het mogelijk zijn dat onze vijand een medeplichtige hier onder het personeel heeft”, zei ik. „Laten wij op die basis beginnen. Wel, wie zou het zijn?”

Oude John schudde zijn hoofd, en zoowel Donna als Hal keken hulpeloos om zich heen.

„Ik ken niemand, dien ik graag zou verdenken”, zei het meisje.

„En het Fransche meisje dat Mrs. Griggs in de linnenkamer helpt?” vroeg tante Charlotte plotseling.

„Wat denk je van haar, John?” vroeg ik. „Let wel, wij hebben niet het plan iemand hiervan te beschuldigen; maar wij moeten iedere mogelijkheid onderzoeken; en wel snel”.

Oude John dacht na.

„Zij is hier meer dan een jaar geweest, mijnheer”, zei hij. „Zij doet haar werk goed. Zij is een beetje luchthartig, maar ik heb nooit gemerkt dat zij in het dorp eenige bekenden had anders dan een paar meisjes. Ik weet niet of zij ooit van Judson Bain heeft gehoord”.

„Ik heb het meisje nooit mogen lijden”, zei Tante Charlotte beslist.

„Ik heb altijd medelijden met haar gehad”, zei Donna. „Zij schijnt niet veel vrienden te hebben. De dienstboden houden niet van haar; en Mrs Griggs, de huishoudster, is erg streng voor haar”.

„In de linnenkamer en de wasscherij”, antwoordde Tante Charlotte.

„Zij behandelt al het linnen”, zei John.

„De wasscherij is in het sousterrain?”

„Ja”, zei Donna. „De linnenkamer is opzij op de eerste verdieping. Ze is dicht bij het kleine deurtje dat over het grasveld naar het garage-pad leidt”.

Weer keek zij mij in spanning aan.

„Scheen zij de familie vriendelijk gezind?”

„Mij niet”, zei Hal. „Ik wilde haar niet in mijn studeerkamer hebben, toen zij in het begin als tweede kamermeisje hier kwam. Zij snuffelde te veel in mijn papieren. Daarom heeft Mrs. Griggs haar in de linnenkamer genomen. Ik vermoed dat zij begreep dat ik haar niet mocht lijden, en zij heeft zich altijd van mij op een afstand gehouden”.

„Ja”, zei Donna, „dat heb ik ook opgemerkt.”

„Ik geloof dat zij alleen maar bang voor u is, Mr. Hal”, zei oude John. „Zij is beschroomd.”

Niemand sprak. Hal ging plotseling achterover liggen in zijn stoel, met gesloten oogen, en hij zag er zeer vermoeid uit. Donna staarde hem vol bezorgdheid aan. Tante Charlotte schoof haar bril recht en stond op. Zij wenkte John mee te gaan en liep naar de deur. Donna ging naast Hal staan.

„Peste jongen”, sprak zij, „zou je nu niet even willen rusten? Al die details moeten je niet zoo vermoeien”.

De knaap opende zijn oogen en glimlachte terwijl zij zich over hem heen boog. Toen trok hij haar gezicht naast het zijne en zij ging op haar knieën liggen naast zijn stoel.

Beiden keken naar mij, en die beweging bracht hun gezichten naast elkaar in precies hetzelfde licht; ik schrok werkelijk door die sprekende gelijkenis. Het haar van het meisje was in een platte vlecht om haar mooi kopje gewonden. Hals haar was zacht en fijn, en hij had het met zijn vingers ietwat in de war gebracht. De uitwerking was van dien aard, dat nu Hal een kleur had, het eene hoofd naar het model van het andere gevormd leek. Ik lachte en vertelde hun dat.

„Als ge beiden jongens of beiden meisjes waart, zou het u niet moeilijk vallen den een voor den ander te laten doorgaan”.

„Dat hebben wij jaren geleden in liefhebberij-tooneelvoorstellingen gedaan”, antwoordde Donna, naar King kijkend, die in het oog vallend stil was geworden. „Zorg nu dat Hal heengaat en rust neemt, Bob”, voegde zij erbij, „hij mag door al die dingen niet zoo vermoeid worden. Wij zullen je alles vertellen, zoodra wij erachter komen, Hal”.

De knaap stond langzaam op uit zijn stoel. „Ik zal gaan, zus”, antwoordde hij. „Ik ben wel de slechtste hulp in onze ellendige omstandigheden”.

„Doe wat je zuster je vraagt, oude jongen”, zei ik tot hem. „Wij zullen flink voor je vechten”.

King stond op.

„Ik zal met den knaap naar boven gaan”, zei hij. „Wil je mij excuseeren, Donna?”

Het meisje keerde naar mij terug, haar gezicht keek vriendelijk in het mijne.

„Ik zal hem helpen zooveel ik kan”, zei ik tot haar.

Haar fijne handjes rustten op de tafel. Zij waren binnen

het bereik van de mijne en een plotselinge opwelling van teederheid jegens haar deed wilde gedachten in mij opkomen. Ik ben maar een mensch. Ik had haar in mijn armen willen nemen en haar mijn liefde bekennen. Maar ik keek zoo vast als ik kon in haar gelaat en sprak alleen van Hal.

„Hij is in een val,” zei ik, „maar een man in een val is daarom nog niet gevangen”.

En ik glimlachte toen ik aan mijn eigen val dacht.

De tranen kwamen in haar oogen.

„Wij zullen vechten om te overwinnen”, zei ik. „Als men tegenover een gewetenloozen vijand staat, kan men toeslaan zoo hard men wil. Wij zullen dat meisje vinden of de documenten, en wij zullen Judson Bain in de gevangenis brengen”.

„En als wij dat niet kunnen?”

„Als de zaak ons tegenloopt, dan vlucht ik zelf met Hal, en verschuil mij met hem in de bergen, tot wij de kaarten weer in handen hebben”.

„Zullen zij Hal niet gevangen nemen?”

„Zij zullen hem waarschijnlijk een oproep sturen om voor het gerecht te verschijnen. Maar zij zullen borgstelling voor zijn verschijning daar aannemen of een onderzoek instellen omtrent zijn toerekenbaarheid, en —”

Ik zweeg. Zij had plotseling haar gezicht met haar handen bedekt.

„O”, fluisterde zij, „ik weet wat zij van plan zijn te doen. Zij zullen hem verpletteren juist door dit onderzoek. Hij kan het niet doorstaan, en dat weten zij. Zij zullen hem — o, zij zullen hem werkelijk krankzinnig maken”.

Ik ging naast haar staan.

„Dat zullen zij niet”, zei ik. „Dat mag misschien hun doel zijn, maar zoover zal ik het niet laten komen, al moet ik ook naar Judson Bain gaan met iets anders dan een bevel tot inhechteniseming”.

Zij stak haar hand uit en raakte de mijne aan.

„Je bent een goed vriend, Dan Randall, ik weet wat je zou doen”, antwoordde zij.

Haar moed keerde toen terug. Zij glimlachte weer en ging naar haar stoel, terwijl ook ik weer ging zitten, terwijl mijn bloed in mijn ooren suisde. Haar aanraking was als vuur voor mij geweest, en ik had niet den moed gehad haar teere vingertjes te grijpen. Toen Tante Charlotte terugkeerde, zaten wij zonder een woord te spreken, ieder in zijn eigen gedachten verdiept.

„Het is heel vreemd”, zei Tante Charlotte toen zij weer bij ons kwam, „Donna, Acleen is den heelen dag uitgegaan. Acleen is het meisje, van wie wij spraken, Mr. Randall. Mrs. Griggs en ik zijn naar haar kamer gegaan. Wij openden een paar laden van haar latabel — en wij hebben dit gevonden”.

Zij stak mij een stuk papier toe, en ik nam het nieuwsgierig aan. Het was een vierkant velletje, ongeveer zoo groot als een vierkant envelop en buitengewoon vuil. Met rooden inkt was het een of andere plan erop geteekend, waarvan ik niets begreep. Ik bekeek het eenige oogenblikken, en reikte het Donna toe.

„Nog meer roode inkt”, zei ik.

„Wat is het?”

Maar Donna riep eensklaps uit:

„Maar dat is een plan — van de lanen in de tuinen. Ik zou het overal herkennen, omdat ik gewoon was het te bestudeeren toen ik een klein meisje was en de teekeningen van den architect in vaders kantoor lagen. Maar ik heb het in jaren niet gezien”.

Wij keken elkander verbluft aan. Wat had deze vreemde vondst met onze zaak te maken? Bestond er eenig verband.

„Maar waarom rood?”

Het was Donna, die deze vraag deed, alsof haar geest op hetzelfde oogenblik met den mijnen tot een conclusie kwam.

„Ja, waarom?” zei Tante Charlotte.

„Dezelfde kleur van de „roode brieven”.

„Ja”.

„Maar roode inkt is bijna even gewoon als zwarte”.

„Ja, maar de eenige roode inkt hier in huis, is in Mrs. Griggs kamer, geloof ik.” Tante Charlotte klemde haar lippen op een, als besluit van haar volzinnen. Klaarblijkelijk was zij geneigd aan te nemen dat er iets bij dat meisje, hetwelk zij niet mocht lijden, niet in orde was.

„Weet Mrs. Griggs waar het meisje is?” vroeg ik.

„Ja — d.w.z. Acleen vertelde de huishoudster, dat zij naar het dorp ging. Zij zal vanavond terugkomen. Elk der dienstboden heeft een vrijen dag per week”. (*Wordt vervolgd*).

Foto C. Steenbergh.

AAN DEN RAND VAN DE ZWARTE HEUVELS BIJ BILTHOVEN.

DE ZWARTE HEUVELS BIJ BILTHOVEN.

ZEIST, Huis ter Heide, Bilthoven, wat verder Oostelijk Soesterberg en dan ten slotte Amersfoort, zie daar eenige plaatsen in het Noord-oostelijk deel van het oude Sticht, welke tegenwoordig groote aantrekkingskracht uitoefenen op de velen, die het gewoel der steden ontvluchten om hun „home” te vestigen te midden der vredige natuur. Geen wonder! Want Utrecht moge niet kunnen bogen op de wijde eenzaamheid der Veluwsche heidevlakten of op de beboschte heuvelreeksen aan wier voet Rijn of IJssel stroomen, het doet in menig opzicht in schoonheid voor het zoo geprezen Gelderland niet onder. Bovendien — het vormt het centrum van ons land. En de moderne mensch, die te midden van de schoonheid der natuur wil leven, heeft daarnaast toch wel ook nog een ander verlangen: zoo nu en dan eens zonder te veel moeite het genoegen te kunnen smaken de steden te bezoeken waar een voortdurend verblijf hem tegenstond; voor de zakenmensen is dat zelfs een noodzakelijkheid. De groote meerderheid van hen, die naar buiten zijn getrokken, gevoelt zich toch niet geheel bevredigd als zij niet eens kan genieten van wat toch ook de groote steden te genieten geven. En zijn daar ook niet de winkels, die vooral op de vrouwelijke huisgenooten een sterke bekoring uitoefenen?

Welnu, al die genoegens kan men in de hierboven genoemde plaatsen zonder veel moeite smaken, gelegen als ze zijn aan of nabij spoorlijnen, die in korten tijd naar de Bisschopsstad of — de Hoofdstad aan Amstel en IJ voeren. Zeist, reeds langen tijd een gezocht oord, groeide uit tot een groot vlek temidden van zijn donkere bosschen, en kon daarom velen niet meer bevredigen. Zoo viel de aandacht op noordelijker gelegen oorden tusschen de stad Utrecht en Amersfoort, en onder meer op de stille, schoone omgeving van het Station de Bilt, waar een villadorp ontstond, dat na korten tijd in Bilthoven herdoopt werd.

Ten Noorden van het station, aan den straatweg naar Soestdijk, bevindt zich een vrij uitgestrekt en indrukwekkend bosch, de Zwarte Heuvels genaamd. Dit is wel een der mooiste plekjes van deze streek. Geen wonder dat men, toen uitbreiding van Bilthoven noodzakelijk was, op dit plekje de aandacht vestigde. En — de ongereptheid der natuur mocht toen zoo langzamerhand verdwijnen, ontkend kan niet worden, dat de Maatschappij „het Oosterpark”, die zich deze gronden heeft verworven, ze zonder het natuurschoon geweld aan te doen ter bewoning geschikt heeft gemaakt en voor een smaakvollen wegeaanleg

zorg droeg. Een verdienste van haar is ook, dat zij binnen de grenzen van haar vermogen den bouw van goede architectuur zooveel mogelijk tracht te bevorderen in dit mooie oord. N.

VIER VOGELKIEKEN.

I. DE GRUTTO.

IK herinner me nog goed, hoe ik in het broedseizoen van 1914 in extase geraakte, toen een grutto, die ik pas gefotografeerd had, door den klap van den centraalsluiser verschrikt, langzaam op het nest overeind kwam en, de hooge pooten recht onder het lijf, den langen hals gerekt, rustig stond uit te kijken naar de oorzaak van dat geluid. Daar stond dan op 3 M. afstands van me, de mooie, rosse vogel, in volle lengte; de kleine kop met den reuzensnavel draaide kalm rond op den dunnen, gespierden hals, en hoe hoekig de figuur ook was, toen de vogel achter zich keek en de lange snavel hoog boven den rug lijnde, het dier was er te interessanter om. Ik zat me te verbijten, dat ik toegeknepen had en dacht er over, nog maar eens te belichten, op dezelfde plaat, over de opname van zoeven heen. Dan had ik tenminste die karakteristieke houding van het dier vastgelegd, al zou de foto ook geen verdere waarde hebben. Ik deed het echter niet, maar verjoeg de grutto, kwam uit de tent en schoof een nieuwe plaat voor, waarna ik maar weer geduldig ging zitten wachten, tot de grutto verschijnen zou. Als ik maar niet te veel haast had, zou ik dien dag de kans nog wel eens krijgen, dat hij zoo voor me poseerde.

Ieder die vogels fotografeerde, voelt al aankomen, dat die kans niet meer kwam. Wel nam ik den vogel nog eens staande achter het nest, maar die beantwoordde zoo weinig aan de verwachting, dat ik het negatief niet eens bewaard heb. Van dat jaar af maakte ik er echter elk seizoen jacht op. De hoekige figuur van den rossen steltlooper stond zóo scherp in mijn brein gegrift, dat ik geen rust had, voor ik die had vastgelegd op de gevoelige plaat. Elk jaar kieke ik grutto's, zoodat ik zeker wel een twaalftal mooie negatieven er van heb. Het ontbrak daarbij ook weer niet aan avontuurtjes of aangename ontmoetingen. Zoo zat ik eens grutto op post, toen een stel dartele, tweejarige paarden pardoes het dak van boven mijn rug wegtrokken. Ik bleef echter ijskoud zitten en daar de grutto al neergestreken was en te voet naderbij kwam, kreeg ik niettemin binnen

weinige minuten den vogel voor de lens. Een anderen keer trof ik een grutto aan, die op zijn nest bleef zitten, zelfs toen we er met z'n tweeën vlakbij op stonden te kijken. We hurkten er bij neer en toen me de afbeelding, indertijd in „Buiten” verschenen, voor den geest kwam, waarop een grutto zich met de hand over den rug laat streelen, begon ik dadelijk mijn cameraspullen uit te pakken en gereed te maken, om te trachten, óók zoo'n zeldzame opname te bemachtigen. Ik gaf mijn makker den raad, geen aandacht aan het broedende dier te schenken. Zoo zaten we een minuut of drie met z'n drieën in het gras: mijn vriend en ik en tusschen ons in de grutto, die zich, toen ik ging instellen, ook gedwee over den rug liet streelen. De lezer zal er wel op voorbereid zijn, dat het dier er juist weer op het beslissende oogenblik vandoor ging.....

In 't kort, de foto, waarop ik zoolang geaasd had, kreeg ik op Pinkstermaandag 1921. Op 3 meters van het nest af, had ik tevoren al van wilgetakken en biezen een schuilhok gemaakt. Ook had ik al opnamen van den vogel verkregen door middel van mijn electrisch apparaat, waarbij de grutto zelf contact maakte. Doch 3 opnamen langs dezen weg gaven me 3 precies eendere grutto's, alle 3 met den kop naar beneden. Zoo zou ik dus niet krijgen, wat ik wenschte.

Op Pinkstermaandag kroop ik dus, in tegenwoordigheid van den jachttopziener, in mijn cel. Wel zou ik fotografeeren met mijn electrischen sluiters, doch zelf contact maken. Nauwelijks een kwartier was mijn helper weg, of daar kwam van een hil tegenover me, de grutto aanvliegen en zette zich neer op 10 M. afstand van 't nest. Vandaar stapte hij rechtstreeks er op af. Hier gekomen ging onveranderlijk de snavelpunt weer naar de eieren; de vogel zou zich verzetten, de hooge pooten knikten door in de gewrichten, langzaam, ssssblies ik zacht tusschen de tanden door het lichaam veerde weer op, de hals rekte zich uit, en daar stond de rosse vogel in al z'n gratie, onderzoekend, luisterend, midden op het nest. Een druk op den knop,..... klap..... de grutto weg. Maar zijn beeltenis liet hij achter op de plaat.

II. DE TURELUUR.

Een foto van een vogel, die bepaald poseert, wordt door natuurvrienden niet mooi gevonden. De natuur moet geen geweld aangedaan worden. De hier afgebeelde grutto poseert schijnbaar ook, terwijl ze toch den vogel weergeeft, terwijl hij reageert op iets, dat hem vreemd voorkomt, zoodat deze houding ook weer niet geforceerd genoemd kan worden. M.a.w. de vogel zal ook wel eens zoo staan kijken voor een andere vreemdigheid, zonder dat er eenig mensch, of iets van een fotograaf in de buurt is. Wanneer dat zoo is, dan stel ik er ook veel prijs op, de vogels in die pose te fotografeeren, omdat ze dan als foto, als aanschouwingsmateriaal voor leeken, veel meer waarde hebben dan een vogel, die, eveneens zijn natuurlijke neiging getrouw, sluipend en kruipend tusschen gras of struweel door, op zijn eieren schuift.

Wat dit laatste betreft, vooral de tureluur heeft die hebberigheid. Hij laat zich niet moeilijk fotografeeren en door camera en tent niet lang van het nest verdrijven.

Is de fotograaf verdwenen, dan valt hij al gauw in de omgeving van het nest neer, op 10 M. afstand b.v., en komt in den regel vlug er op toe stappen, af en toe een tjuut, tjuut uitstootend. Lang om het nest heenloopen doet hij ook niet. Hij knikt de lange, roode pooten en schuift, de borst over het gras, op de eieren. Toch blijft hij, ondanks zijn weinige schuwheid, wel eens een paar voet van het nest af even staan kijken. Zoo zag ik hem vaak in hoog opgerichte houding staan en dan beekroop mij de lust om hem ook zoo te fotografeeren. Als de kieviten in een ander deel van het terrein plotseling lawaai gingen schoppen of een grutto in de buurt het op de zenuwen kreeg, dan kwam de tureluur, waarbij ik zat, ook wel eens op het nest overeind, maar toen ik het erop toelagde hem ook eens zoo te kieken, gelukte het me niet meer. Dus moest ik tot kunstmiddelen mijn toevlucht nemen. Terwijl ik nog opnamen maakte van de grutto, hierboven beschreven, had ik niet ver daarvandaan een tureluurnest gevonden, dicht bij dat van een kievit. Op 2 M. afstands groef ik een kuil, overdekte die met takken, dood gras en biezen, en als de grutto afgewerkt zou zijn, wist ik al weer, waarheen dan.

Zittend moest ik den tureluur niet meer hebben; dus zou ik hem, bij zijn nadering, even verschrikt moeten maken, om hem „ten voeten uit” te kunnen nemen.

Foto J. Vijverberg.

DE TURELUUR.

Den eersten keer, toen ik zacht tusschen de tanden blies, ging hij er vandoor, d.w.z. hij vloog een paar meters ver weg, om dadelijk daarop weer koers te zetten naar het nest. Ik blies weer, maar hij ging door, en of mijn zacht sissen ook fluiten werd en hard fluiten ook, hij zàt en bleef zitten. Hij deed dus niet zooals de grutto; kwam op 't nest niet overeind. Eén keer, ja, stond hij midden op 't nest, hoog op de pooten rond te kijken, prachtig, doch 't was weer, nadat ik, even te voren uit ongeduld, een opname van hem had gedaan, waarvan ik me even verbeeldde, dat die me gaf, wat ik wenschte. Ik zou hem alleen kunnen krijgen nàast het nest. In plaats van sluipend op de eieren te schuiven, moest hij zich daar even oprichten en blijven staan. Ik verzon van alles, om hem zoo te krijgen. Eindelijk, nadat ik al zóó vaak het dak boven mijn hoofd heen en weer had geschud, dat de vogel me best kon zien zitten, kwam ik op de gedachte, bij de nadering van het dier een koewachtersstok naar buiten te steken. Het trok er zich niets van aan: de punt van den stok bleef altijd nog een meter van het nest af. Ik bond aan den stok een bebladerd takje van 5 d.M. lang, en stak dat naar den naderenden vogel toe. Even kijken, dóórgaan. Eerst nadat ik met den tak op en neer ging slaan, kwam er na een poosje een oogenblik, dat ik mijn kans waarnemen kon. Tientallen van keeren heb ik den tureluur zoo zien staan, doch ik stem toe, dat deze pose langs kunstmatigen weg is verkregen. Ik voeg er deze foto dan ook meer bij om te doen zien, dat de eene vogel het ongelooflijke trotseert, terwijl de andere voor een simpel fokkistje bij het nest zijn eieren voor goed in den steek laat.

(Slot volgt).

J. VIJVERBERG.

Foto J. Vijverberg.

DE GRUTTO.

LA CITE DE CARCASSONNE.

Je ne sache pas, qu'il existe nulle part en Europe un ensemble aussi complet et aussi formidable de défense des VIe, XIIe et XIIIe siècles, un sujet d'étude aussi intéressant, et une situation plus pittoresque.

VIOLETT LE-DUC.

HET is avond geworden als ik, over de Pont Neuf de Aude passeerende, eensklaps tegen den nog nà-gloeienden hemel de machtige silhouet van de Cité de Carcassonne in scherpe projectie voor mij zie.

Achter mij gelaten had ik het oude Arles, verworpen tot 'n verkommerd en in-berusting-wegterend stadje, in haar hoogen ouderdom echter omwaasd van die wonderbare charme, die onvervreemdbaar verbonden is aan alle ten doode gedoemde voornaamheid, die in schoonheid weet ten onder te gaan. De stille straten en slopjes met hun wankele huizenfronten zijn als sprakeloze wakers rond de stervende trotsche bouwwerken der Romeinen.

Nîmes had ik gezien, haar Arènes, haar Maison Carrée; — ook hier had het oude Rome met forschen greep, in driftigen scheppingsdrang, zijn granieten ten hemel gestapeld.

Reizende door het Zuid-Fransche landschap, had ik den heelen dag de gedachte met mij omgedragen, over een bodem te gaan, welke reeds eenige duizenden jaren geleden een bevolking had gekend, die in staat was gebleken in bijna alle steden en stadjes daar, tot in onzen tijd de getuigenissen over te dragen van haar hooge cultureele ontwikkeling.

In die stemming, die onafwijsbaar zich van den mensch meester maakt, wanneer in dergelijke omgeving de langvergane tijden zich tot hem overbuigen en hem dermate in hun vertrouwen nemen, dat de eeuw waarin hij leeft bijna geheel uit zijn bewustzijn is uitgeschakeld geworden, in die vreemde stemming, waarvan wij — ons later weer 20e eeuw wetende — moeten erkennen, dat zij ons wellicht het verleden te veel van een aureool omgeven heeft doen zien, zag ik dat indrukwekkende bolwerk der middeleeuwen, de Cité de Carcassonne met zijn tallooze torens, vóór mij den avondhemel vullen.

De helling oprijdende naar de Porte Narbonnaise, deed het mij even vreemd aan een opene poort te vinden, een zich-biedende inlaat in de dreigende geslotenheid van het enorm massief, maar reeds waggelde de auto als een dronkene, over de bultige keien de vesting binnen, tusschen de steenmassa's der torens en den dubbelen wand der vesting door, en wrong zij zich moeizaam door de stegen der Cité.

Het licht der schijnwerpers zwaaide onafgebroken links-rechts, als tastende bundels zoeklicht, om de hoeken der straatjes, en verstoorde in brute zelfzucht de avondlijke rust, die hing tusschen de elkander-steunende huizen.

Ik kreeg het beschamende gevoel deze omgeving, waar het eeuwenlange krijgsgerucht sinds lang tot diepsterust was gesteld, met den ronkenden en licht-schietenden wagen te ontwijden.

Waren wij, kinderen van onzen tijd, dan altijd gedoemd om, als wij in de vervoermiddelen, welke die tijd ons had gegeven, plaatsen bezochten waar het verleden zijn wel en wee, maar vooral zijn wee had rondgestrooid, ons te gevoelen als grafschenders?

Ik herinner mij, in een gezelschapsauto de slagvelden bij Verdun te hebben bezocht; nog zie ik den blik, waarmede een troep werklieden uit de buurt, die bezig waren met het herstellen van in-elkaar-geschoten huizen, ons, toeristen, aankeken. Er was bitterheid in en hoon. Wij voelden ons allen — ook mijn medereizigers; ik zag het hen aan — als gedaagden voor een jury, die onbarmhartig haar oordeel uitsprak over onze weinige kieschheid. Ik weet wèl, dat ik mij toen klein gevoelde, niet alleen omdat de rauwheid van den oorlog, die die werklieden gedurende jaren gekend hadden, aan mij was voorbijgegaan, maar omdat ik zelfs in staat bleek, ik, nuchtere neutrale, zonder fysieke of andere pijnen geleden te hebben, om — laat het ons maar noemen: uit belangstelling — hùn ellende te gaan zien.

Dien avond, in de nauwe straatjes van de Cité, bekroop mij een soortgelijk gevoel: het zich-bewust-worden een laai-verwekkend en nieuwsgierig element te zijn in een rust, waarop na lange worsteling een recht is ontstaan en die u niet heeft uitgenoodigd, haar te komen verstoren. —

Een oogenblik later was ik voor het hotel de la Cité afgestapt en door een soort spelonk daar binnen gekomen.

Hoe verbaasd was ik, mij hier plotseling geplaatst te zien tegenover alle luxe op hotelgebied, onze eeuw eigen, hoewel ik moet erkennen, dat het geheel in een stijl en een rust was gehouden, zeer gunstig afstekende tegen het protserige van den modernen hotelbouw.

Maar van toenaafaan wist ik, dat ik in deze veste niet meer alleen stond als onrustverwekker. En rekenen wij menschen, ons de zonde niet lichter aan, als wij samen zondigen?

De geschiedenis van de Cité de Carcassonne reikt tot in de oudste tijden.

De versterking dankt haar bestaan aan de buitengewoon gunstige en sterke ligging, zoowel uit strategisch als tactisch oogpunt. Strategisch: daar zij de rechtstreeksche verbinding tusschen de Middellandsche Zee en den Atlantischen Oceaan beheerschte, alsmede meerdere belangrijke overgangen over de Pyreneeën. Tactisch: doordien zij een domineerende positie in het landschap innam, een onbegrensd uitzicht had naar alle windstreken, en het onontbeerlijk element voor het leven der bezettingstroepen, het water, onttrokken kon worden aan de Aude, die op zeer korten afstand aan den voet der hoogte voorbij stroomde.

Men neemt aan, dat reeds in den vóór-Romeinschen tijd de volkeren, die toen de Bas-Languedoc bewoonden, de sterkte dezer hoogte begrepen en benut hebben, om — zij het dan ook vruchteloos — te trachten den doortocht van Hannibal naar Rome te stuiten.

In het jaar 120 v.C. werden deze volksstammen door de Romeinen verjaagd. Van Narbonne uit maakten de Romeinen voortgang naar het westen en bemerkten de zoo uiterst gunstige ligging van Carcassonne.

Tot het jaar 436 van onze jaartelling hielden zij het bezet.

Hoewel men in den bouw der versterking weinig constructiën meer aantreft, welke uit den tijd van de Romeinsche overheersching stammen, kan men aan de afmetingen van steenen, welke thans nog in de steenmassa's aanwezig zijn, vaststellen, dat die van Romeinschen oorsprong zijn, en de navolgers dus herbouwd hebben op de grondvesten der Romeinen.

In 436 maakte Theodorik, koning der Westgothen (dezelfde die met zijn zoon Thorismund in 451 de Westgothen aanvoerde in den grooten volkerenslag tegen Attila, koning der Hunnen, en er den dood vond) zich meester van Carcassonne. Bij het verdrag van 439 met het Romeinsche Rijk, werd Theodorik bezitter van de stad en omgeving.

De West-Gothen waren onder alle barbaarsche volkeren, die het Westen overstroonden, degenen, die zich het spoedigst aanpasten. Vooral de kunde der Romeinen in het aanleggen van versterkingen apprecieerden zij zeer en brachten zij op nog verbeterde wijze in toepassing. Ook hun ontgang het gewicht van de ligging van Carcassonne niet, en er nog meer waarde aan hechtende dan de Romeinen, die Narbonne tot réduit van verdediging hadden gekozen en in Carcassonne zij daarentegen van Carcassonne het centrum van hun verdediging in deze landstreken.

De latere gebeurtenissen hebben bewezen, dat zij goed gezien hadden; inderdaad was Carcassonne hun laatste wijk-gondiërs.

De West-Gothen trokken een zeer sterken ringmuur (enceinte) op, van talrijke torens voorzien en van zó'n groote, afstootende kracht, dat vele eeuwen later de ridderschap zich achter dezelfde muren verdedigde. Nog heden dage zijn vele gedeelten van deze enceinte en torens intact.

LA CITE DE CARCASSONNE, GEZIEN VAN HET WESTEN.

Clovis, de Koning der Franken, die Gallië overwinnend was doorgetrokken en bijna geheel aan zijn macht had onderworpen, sloeg in 508 het beleg voor Carcassonne, maar was verplicht het op te breken zonder er zich meester van te hebben kunnen maken.

In 711 waren de Mooren de Straat van Gibraltar overgestoken en Spanje binnengedrongen. Twee jaren later reeds trokken zij de Pyreneëen over en maakten zich o.a. van de Cité meester. Zij konden zich daar 46 jaar lang handhaven; na den geweldigen slag, die Karel Martel hun in October 732 bij Poitiers had toegebracht, was hun macht in Zuid-Gallië zeer getaand en waren zij gedwongen in 759 de Cité voor goed te verlaten.

Men kan zich slechts vage onderstellingen veroorloven omtrent het lot van Carcassonne in de volgende vier eeuwen; van het tijdperk, gelegen tusschen de overheersching der West-Gothen en het begin der XIIe eeuw, vindt men geen sporen van constructie, die hiervoor aanwijzingen kunnen geven.

Echter moet na den dood van Karel den Grooten, toen diens geweldig rijk in duizend stukken uiteenspatte, de Cité achtereenvolgens in het bezit zijn geweest van verschillende geslachten van vrije edelen.

In het einde der XIe en het begin der XIIe eeuw, kwamen belangrijke bouwwerken in de Cité tot stand. In 1096 wijdde Paus Urbanus II de, in de versterking gelegen Kathedraal St. Nazaire in, terwijl onder den vicomte Bernard Aton, ongeveer 1130, het bij de Porte d'Aude gelegen kasteel tot stand kwam. Ook werden in deze jaren de oude ringmuur en torens der West-Gothen hersteld.

Den 1en Augustus 1209 werd door het leger der kruisridders, onder bevel van den beroemden Simon de Montfort, het beleg geslagen voor de Cité.

De toenmalige bezitter, Vicomte Raymond Roger de Trencavel, alhoewel zelf katholiek zijnde, had zich het lot aange trokken van verschillenden die, het gezag van den Paus niet meer willende erkennen, aan hevige vervolgingen blootstonden.

Hiervoor te Montpellier voor de vergadering van kruisridders gedaagd, gepresideerd door den Legaat Amaury, gaf hij, alleen staande tegenover zijn tegenstanders, het fiere antwoord:

„J'offre une ville, un toit, un abri, un pain et mon épée à tous les proscrits qui erreront bientôt dans la Provence, sans ville, ni toit, ni asile, ni pain !”

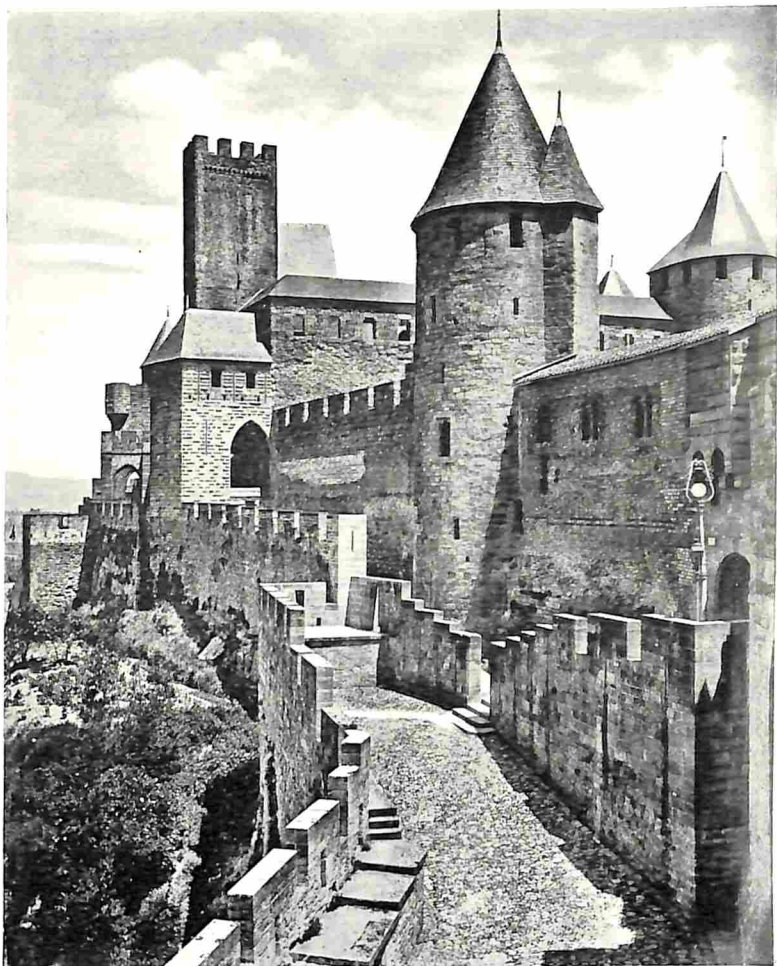
Wel trachtte hij overigens met alle macht het uitbreken van een oorlog met de onafwendbaar daarmee gepaard gaande plundering, roof en moord te verhinderen, doch bij monde van Amaury werd hem duidelijk, dat een dergelijke haat tegen zijn persoon bestond, dat voor hem slechts één weg overbleef: zich te verdedigen.

Terugkerende naar Carcassonne, waarschuwde hij bij het doortrekken de stad Béziers, welke eveneens tot zijn graafschap behoorde.

Béziers kon slechts korten tijd weerstand bieden. Na de inname werd op vreeselijke wijze gemoord, zonder dat men wist, welken godsdienst de ongelukkigen aanhingen; vrouwen, kinderen en ouden van dagen ontkwamen niet aan de algemeene moordpartij. De overlevering legt den Legaat Amaury bij deze gelegenheid de woorden in den mond: „Tuez tout, Dieu reconnaîtra les siens.”

Na den val van Béziers, verscheen het leger onder militair bevel van Simon de Montfort en algemeene leiding van Amaury voor Carcassonne.

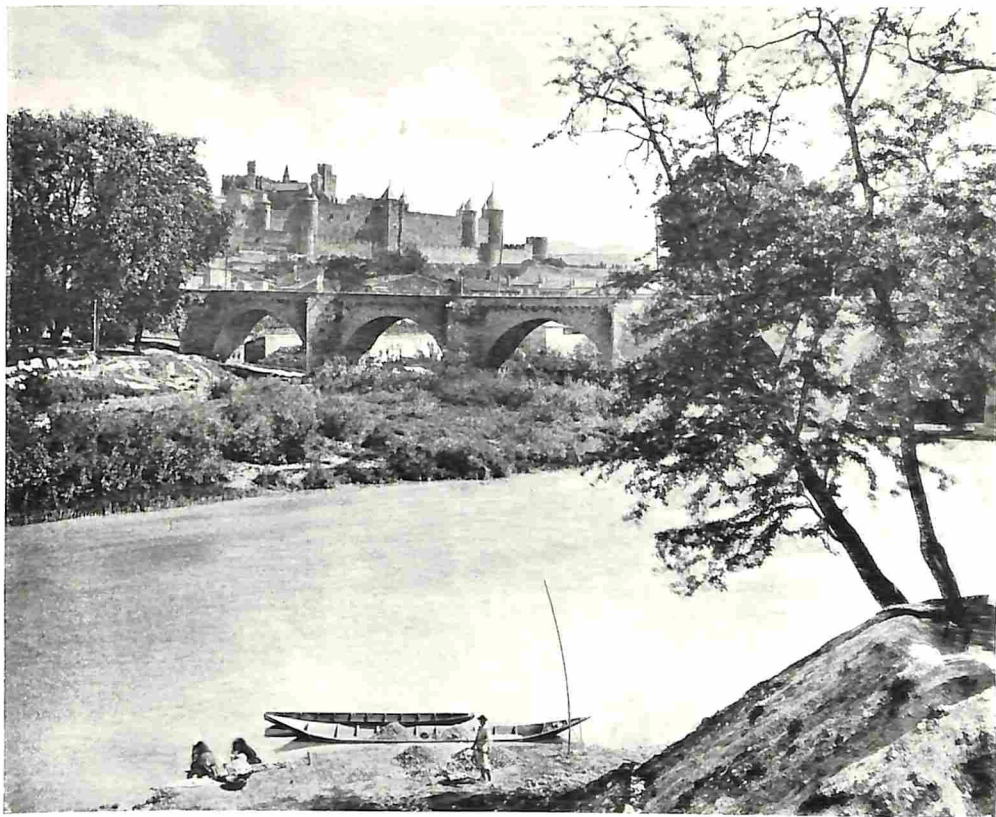
Roger had de Cité in staat van verdediging gebracht, evenals de buitengelegen wijken (faubourgs) en den grooten weg naar Narbonne. De faubourgs vielen spoedig in 's vijands handen, maar de Cité zelve werd zeer hardnekkig verdedigd. Echter gaven de drie in de Cité aanwezige putten geen water meer tengevolge van een langdurige droogte, en kon de Aude niet meer bereikt worden, daar de tusschengelegen faubourgs gevallen waren.

LA CITÉ DE CARCASSONNE.
TOEGANG TOT DE CITE DOOR DE PORTE D'AUDE.

Onder deze omstandigheden meende Roger, zijn oom Pierre d'Aragon naar den vijand te moeten zenden, om de voorwaarden van overgave aan te hooren. Maar bij diens terugkeer vernemende, dat aan hem, Roger, met twaalf ridders een vrije aftocht, gewapend en te paard, werd toegestaan, doch dat de rest zich op genade of ongenade had over te geven, verklaarde hij elken dood te verkiezen boven het aannemen dezer voorwaarden, die de bevolking van de Cité zou overleveren aan de verschrikkingen van een massamoord.

De wanhopigen vatten het gevecht weder op. Door Roger

LA CITÉ DE CARCASSONNE.
DE OUDE BRUG OVER DE AUDE EN EEN GEDEELTE DER CITE.

aangemoedigd en door diens vóórgaan in den zwaarsten strijd geprikkeld om zich tot het uiterste te geven, werd door de bezetting een dagenlang en taai verzet geboden, dat den aanvaller veel bloed kostte.

Toen nam Amaury zijn toevlucht tot een list, even eenvoudig als laaghartig van opzet.

Hij deed Roger verzoeken, onder geleide van honderd zijner ridders ten zijnent te komen, om te onderhandelen en onder belofte, dat zij veilig en wel in de Cité zouden terugkeeren. Zij gingen, maar keerden niét terug. Het geweten van Simon de Montfort suste Amaury door het gezegde: „Men behoef niet zijn eed niet te bewaren tegenover iemand, die haar niet bewaart tegenover God.”

Zoo viel de Cité in handen van Simon de Montfort en ging voor goed teloor voor het geslacht der Trencavels.

Roger werd in een der torens van de Cité gevangen gezet, waar in November van hetzelfde jaar het vergif een einde maakte aan zijn leven. Simon de Montfort ontving het graafschap; van toen af was het echter niet onafhankelijk meer, doch ressorteerde onder de koningen van Frankrijk.

Nog eenmaal zou een Trencavel trachten zijn oude familiebezit te heroveren.

Tijdens het beleg in 1209 was de toen 2-jarige zoon van Roger als door een wonder aan den dood ontsnapt.

Zijn verdere jeugd bracht hij door in Aragon. Mangeworden, wilde Raymond de Trencavel, laatste der vicomtes de Béziers, zich het koste wat het koste, weder in het bezit stellen van zijn familiegoed.

Onverwachts verscheen hij met een troepenmacht uit Catalonië en Aragon, in de Bas-Languedoc. Hij maakte zich, zonder zich om ernstigen weerstand te bekommen, meester van verschillende steden, en sloeg daarna het beleg voor Carcassonne.

Zijn aanvallen op de Cité waren van een buitengewone felheid en hardnekkigheid.

Maar het geluk

was niet met hem. Als commandant der vesting trof hij tegenover zich den intelligenten en energieke landvoogd Guillaume des Ormes, en toen ten slotte koninklijke troepen den verdediger ter hulp snelden, moest hij het veld ruimen, na 24 dagen de Cité belegerd te hebben.

Er bestaat een uitgebreid rapport van deze belegering, in den vorm van een dagboek aangehouden door Guillaume des Ormes, geadresseerd aan koningin Blanche, moeder van Lodewijk IX, waarin in alle onderdeelen is aangegeven de wijze, waarop de hardnekkige aanvaller zijn doel trachtte te bereiken en de maatregelen, die de verdediger daartegenover stelde.

Lodewijk IX, die groot belang hechtte aan de Cité als kernpunt van verdediging van deze landstreek tegenover Aragon, was zoozeer onder den indruk gekomen van den stoutmoedigen aanval van den jongen Trencavel, dat hij verbood de tijdens het beleg afgebrande faubourgs te herbouwen, terwijl hij verklaarde nimmer te zullen toestaan, dat de vroegere bewoners van deze faubourgs hun huizen zouden herbouwen in de nabijheid van de Cité.

Hij liet hen dwalende en zonder onderdak tot, 7 jaren later, onder invloed van bisschop Radulphe, door hem toestemming werd verleend de huizen weder op te trekken aan de overzijde van de Aude, waar aldus de grondvesten werden gelegd voor de tegenwoordige stad Carcassonne.

Om de geheele Cité heen, liet hij een tweeden ringmuur bouwen, die de reeds bestaande enceinte omsloot. Zijn zoon Philips III vervolmaakte en voltooide deze werken, zoodat het geheel uitgroeide tot een massief van formidabele kracht.

Gedurende het verdere verloop van de middeleeuwen, werd de Cité de Carcassonne dan ook beschouwd als onneembaar.

In den loop der laatste eeuwen, onderging de Cité het lot van alle verouderde verdedigingssystemen: tegenover het gemoderniseerde geschut werd haar groote afstootende kracht van weleer, lamgelegd.

Dat het thans aan ons geslacht gegeven is, de Cité in haar tegenwoordigen staat te bewonderen, danken wij aan twee mannen: Pierre Cros-Mayrevieille en Eugène Emmanuel Viollet-le-Duc.

Cros-Mayrevieille werd in 1810 geboren in de Faubourg de la Trivalle, aan den voet van de Cité. Hij was een historicus van naam, die over de Cité, waaraan thans een gansche litteratuur gewijd is, het eerste boek schreef: *Les Monuments de Carcassonne*.

Hij deed een krachtig beroep op de Fransche Regeering, toen de bevolking uit den omtrek de Cité ging beschouwen als een steenendepot, waar zij naar believen uit kon putten voor den bouw harer huizen.

Wel verkreeg hij het verbod daartegen, doch de Cité werd overgelaten aan het verval.

Gedurende een periode van vele jaren bleef Cros-Mayrevieille hardnekkig ijveren voor de belangen van de Cité. Een in 1850 genomen beslissing, waarbij de versterking wederom werd overgeleverd aan het vandalisme der bevolking, wist hij, na groote inspanning, nogmaals ongedaan te maken.

Het nageslacht heeft hem geëerd, door een aan hem gewijd monument op te richten op de Place du Château.

De restauratiewerken, begonnen in het jaar 1852,

werden verricht onder leiding van Viollet-le-Duc.

Deze was sinds 1840 belast met zeer belangrijke opdrachten van regeeringswege, betreffende het herstel van historische bouwwerken, waarvan men getuigenissen vindt in Amiens, Chartres, Reims, Troyes, Clermont-Ferrand, Toulouse, Narbonne, enz. 1)

Hij had zich een groote kennis verworven van middeleeuwsche kunst, welke in verschillende wetenschappelijke werken van zijn hand is neergelegd.

Na zijn dood, in 1879, werden de werkzaamheden voortgezet door den architect Boeswilvald, tot 1919, waarna de architect Nodet de leiding overnam.

Thans heeft men de restauratie van het Kasteel onder handen genomen; het is de bedoeling dit binnenkort tot museum in te richten en voor het publiek open te stellen, waarna het overgrootste deel der herstellingen als geëindigd kan worden beschouwd.

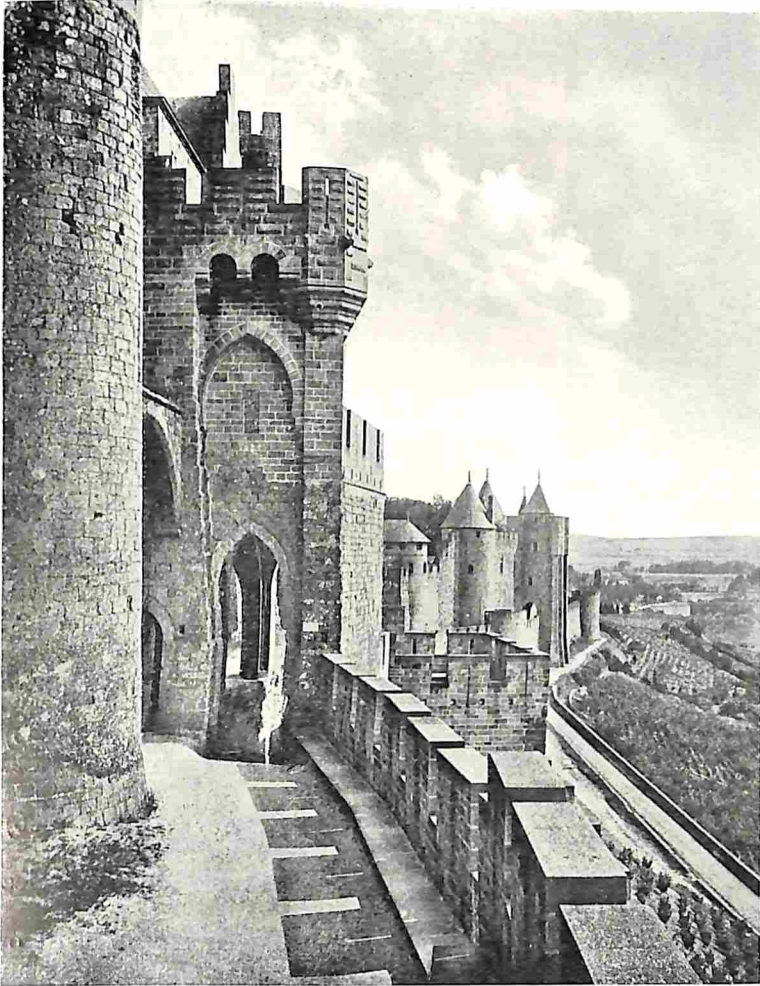
Dan zal dit onvergelykelijke bouwwerk, de achterwaarts liggende eeuwen niet tellende, zich weer staande weten te houden tot in een verre toekomst, en bij vele generatiën na ons, gevoelens weten op te wekken van schoonheid en romantiek.

Veel van de historie van de Cité vertelt de wachter mij in zijn verre van schoon en moeilijk te volgen dialect, als hij de

1) Viollet-le-Duc, par Paul Gout (Edouard Champion, Paris)

LA CITÉ DE CARCASSONNE.
GEDEELTE VAN HET KASTEEL, ACHTERZIJDE.

LA CITÉ DE CARCASSONNE.
DE WACHTTOREN (UITKIJK) VAN HET KASTEEL.

rondgang met mij maakt over de binnen-enceinte. Hij wijst mij de plaatsen, waar scherp gevochten werd gedurende de belegeringen; den toren, waar Roger gevangen zat en stierf; hij wekt mijn belangstelling voor de pijnlijk-nauwkeurige en dikwijls ingenieuze wijze, waarop de verdediging van elken vierkanten meter tot zelfs in de kleinste onderdeelen, is verzorgd.

Met zichtbaar welgevallen herhaalt hij, dat het 53 torens zijn, die uit de geweldige steenmassa's der enceintes oprijzen, doch meer dan het noemen van dit aantal, imponeert mij de aanblik van de hoge muren af over dit merkwaardige verdedigingswerk der middeleeuwen, dat geheel intact en ongerept daar staat, als een oorlogskreet uit vergane tijden, temidden van den vrede van dit stille heuvelland.

Na de rondwandeling, trap-op, trap-af, langs al die muren en torens, brengt de wachter mij naar de Kathedraal St.-Nazaire.

Een heel oude koster leidt mij er rond, en zijn versleten stem is voortdurend rondom mij in de gewelven.

De hoge vensterramen van glas-inlood zijn van een wonderbaren kleurenrijkdom, zooals ik nooit tevoren of daarna meer gezien heb. Een late middagzon schuift haar lichtbundels naar binnen; wij staan daar, kleine menschjes, onder de spanning der hoge gewelven boven ons.

Het manneke naast mij draait, in korte zinnnetjes, zijn lesje af. „Vensters van zeldzaam hooge waarde. Voornamelijk XIVe eeuw. Dat daar, een van de meest merkwaardige uit die eeuw Die twee daar XVIe eeuw—Toulouse'sche school, Renaissance—zeer zeldzame ramen, mijnheer—”

Zijn gepraat gaat grootdeels langs mij heen; het hindert mij niet, omdat hij zoo oud is en zijn heesch geluid verstoken is van enig leven.

Hij wijst mij de graftombe van bisschop Radulphe uit de XIIIe eeuw, merkwaardig geconserveerd gebleven, hij trekt mij langs de grafgesteenten van andere bisschop-

pen, langs bas-reliefs en het altaar, maar eigenlijk heb ik alleen maar oog voor die gloed-verspreidende vensters en rozetten en voor den stillen strijd van dit wonderlicht met de schaduwen, die opdringen vanuit de hoeken en van achter de zware zuilen.

Als mijn leidsman weg is en ik alleen blijf, dan vraag ik mij af, waarom in deze kerk van de Cité de Carcassonne meer wijding is, dan in de beroemde kathedralen van Italië, Spanje en Frankrijk zelf.

Is het de werking dier vensters?

Is het, dat wij de muren der Cité rondom ons weten, die muren, die in de rijpheid huns levens het kunstige bouwwerk der kathedraal hebben beveiligd en nu samen met hun beschermeling oud zijn geworden en stil?

Is het, dat wij doorleven een van die schaarsche levensmomenten, waarin het gevoel een dergelijke vlucht neemt boven het verstand, dat het ons — zuiverder dan dat verstand ooit bij machte zal zijn — een helderziendheid verleent, die ons een duidelijke in-blik geeft in de diepten der eeuwen, in de oneindigheid?

Vergeef mij, dat ik hierop geen antwoord vind...

Als ik met den hotelhouder door den oud-bisschoppelijken tuin wandel, thans terras van hotel de la Cité, met zijn prachtig uitzicht op de tegenwoordige stad Carcassonne aan den overkant van de Aude en de omliggende heuvelen, dan zegt hij mij:

„Neen, Hollanders komen hier heel weinig. Een paar dagen voor u is er nog een geweest, maar overigens — het zijn bijna allen Engelschen en Amerikanen, die Carcassonne bezoeken.”

Dezelfde ondervinding had ik opgedaan in Arles en Nîmes.

Het werd mij duidelijk, dat het overgrootste deel der schare Hollanders, die dien winter aan de Riviera hadden doorgebracht, per Paris-Lyon-Méditerranée was teruggestoven naar de lichtstad.

Ik heb het voor hen betreurd!

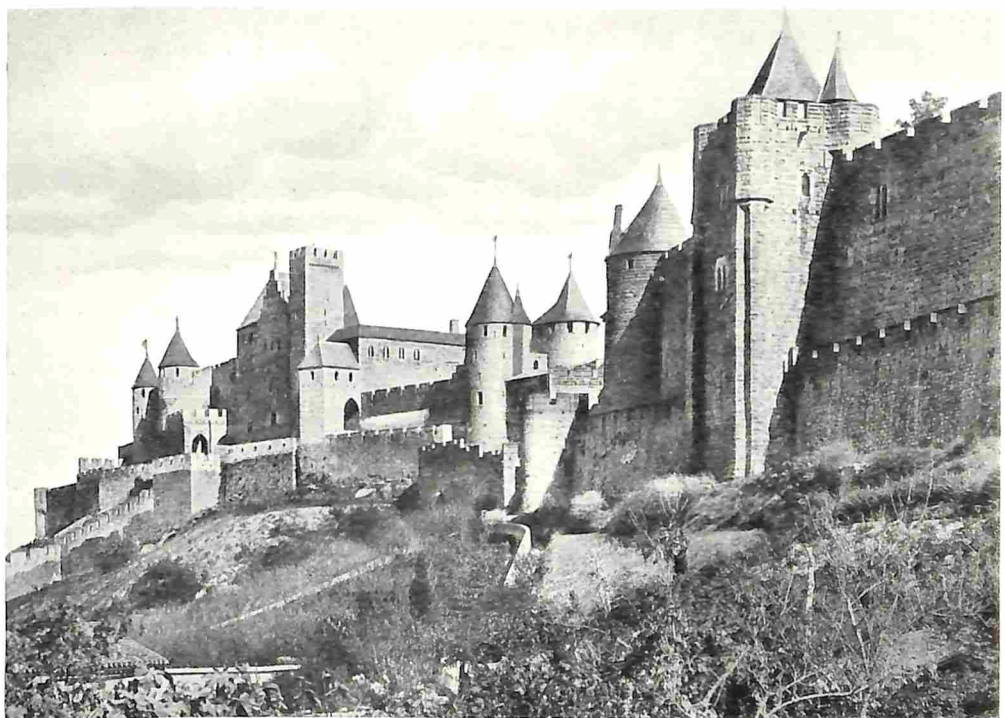
Den volgenden dag heb ik de Cité verlaten.

Tusschen de zware flanken van de Porte Narbonnaise door, ontglip ik aan de starre omkluistering der enceintes en daal af — het licht van den voorjaarsmorgen tegemoet.

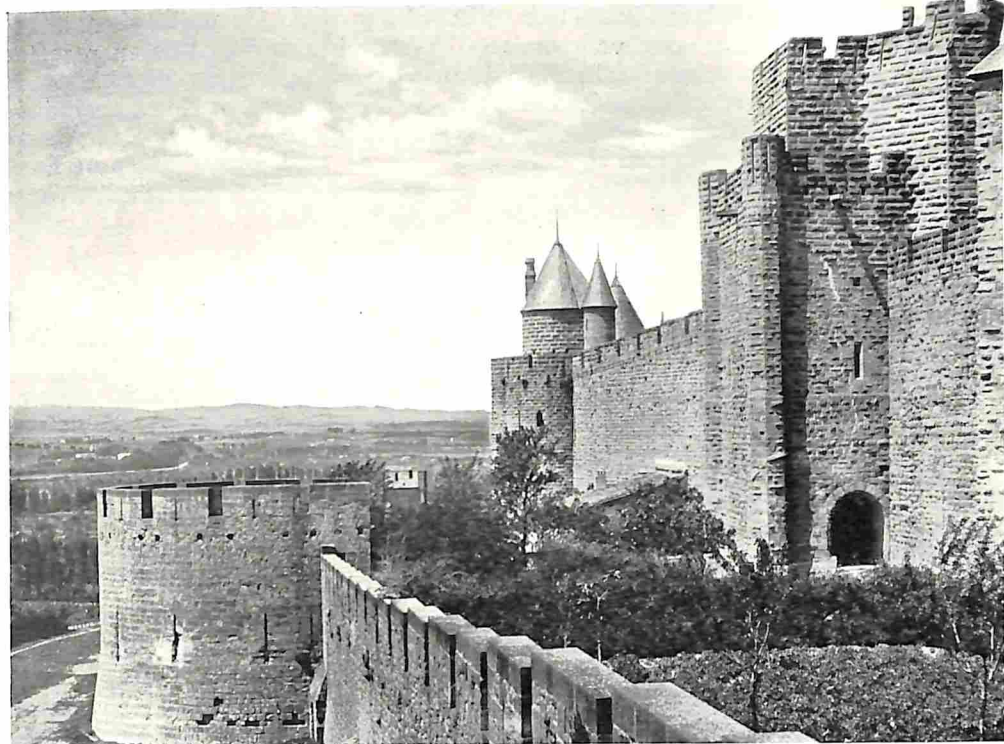
Beneden, in het dal van de Aude, schuiven in voortdurende wisseling fragmenten van het gigantische bouwwerk tusschen de huizen en geboomten voorbij, tot — nog éénmaal — op de Pont Neuf, het geheele stelsel in zijn gansche uitgestrektheid zich plaatst tegen den ontwakenden hemel, als een oude plaat...

Dan trekt de motor weer aan, en mij afwendende, moet ik denken aan de woorden, die ik aantrof onder een prentbriefkaart van de Cité en die, hoewel niet origineel van vinding en zeer zeker vermengd met een druppel sentimentaliteit, mij op dat oogenblik toch wel iets zeiden: Il ne faut pas mourir sans avoir vu Carcassonne.

J. J. PH. B.

LA CITÉ DE CARCASSONNE.
TOUR DE L'EVÊQUE. OP DEN ACHTERGROND HET KASTEEL.

LA CITÉ DE CARCASSONNE.
FRAGMENT VAN DE TWEE RINGMUREN (ZUIDZIJDE).

PLANTENNAMEN.

II.

TALRIJK zijn de namen van planten, ontleend aan die van geleerden, onderzoekers, kweekers enz., beroemde, min of meer befaamde, of slechts aan ingewijde vaklieden bekende. Zij vormen een zoo groote groep, dat zij bij eene beschouwing van de plantenomenclatuur het eerst de aandacht verdienen. Hoe verscheiden deze namen zijn, hoe uiteenlopend van aard en beteekenis de mannen aan wien zij ontleend werden, kan blijken uit de volgende doopceel van een aantal vrijwel algemeen bekende planten:

Fuchsia. L. Fuchs (1501—1566); Duitscher; botanicus, hoogleeraar te Tübingen.

Bromelia. K. Bromel (1639—1705); Zweed; geneeskundige.

Bougainvillea. L. A. de Bougainville (1729—1811); Franschman; zeevaarder en ontdekkingsreiziger.

Poinsettia. J. R. Poinsett (1779—1853); Amerikaan; politicus; ontdekker van de plant in Mexico.

Dahlia. A. Dahl (1720—1789); Zweed; botanicus, leerling van Linnaeus; ontdekker van de plant in Zuid-Amerika.

Carpenteria. W. B. Carpenter (1813—1885); Engelschman; physioloog.

Gentiana. Gentius, koning van Illyrië.

Kentia. William Kent (1685—1748); Engelschman; tuinkunstenaar.

Montbretia. A. F. E. Coquebert de Montbret (1780—1801); Franschman; botanicus.

Clarkia. E. D. Clark (1769—1822); Engelschman; reiziger en natuurvorschier.

Veitchia. J. G. Veitch (1839—1870); Engelschman; tuinbouwkundige, verzamelaar en kweeker.

Cattleya. William Cattley; Engelschman; kweeker.

Clivia. Robert Clive (1725—1774); Engelschman; gouverneur-generaal van Britsch-Indië.

Gesnera. K. von Gesner (1516—1565); Zwitser; geneeskundige en bioloog.

Darwinia. Charles Darwin (1809—1882); Engelschman; natuurvorschier.

Bismarckia. Otto von Bismarck (1815—1898); Duitscher; staatsman.

Brahea. Tycho Brahe (1546—1601); Deen; sterrekundige.

Richardia. L. C. M. Richard (1754—1821); Franschman; botanicus, hoogleeraar te Parijs.

Sternbergia. K. M. von Sternberg (1761—1838); Bohemer; natuurvorschier.

Diervillea (syn. *Weigelia*). G. de Dierville (1650—1720); Franschman; ontdekkingsreiziger.

Magnolia. P. Magnol (1638—1715); Franschman; botanicus.

Thunbergia. K. P. Thunberg (1743—1822); Zweed; in dienst bij de O. I.-Compagnie, gedetacheerd in Japan, en botanicus; later hoogleeraar te Upsala.

Aristotelia. Aristoteles (384—322 v. C.); Griek; wijsgeer, natuurkundige, universeel denker en geleerde.

Bignonia. De abt Bignon, bibliothecaris van Lodewijk XIV.

Rudbeckia. Olaus Rudbeck (1630—1702); Zweed; botanicus.

Lobelia. Mathias de Lobel, of de l'Obel (1538—1616); Engelschman; botanicus aan het Engelsche hof.

Funkia. H. C. Funck (1771—1839); Duitscher; botanicus.

Lonicera. A. Lonitzer (1530—1586); Duitscher; hoogleeraar in de botanie te Mainz.

Eschscholtzia. J. F. Eschscholtz (1793—1834); Lijflander; natuurvorschier.

Gunnera. J. E. Gunner (1715—1773); Zweed; geestelijke te Dronthem.

Nicotiana. Jean Nicot (1530—1600); Franschman; diplomaat, voerde de tabak in Frankrijk in.

Forsythia. Thomas Forsyth (1827—1886); Engelschman; diplomaat en reiziger.

Robinia. Ch. Robin (1821—1885); Franschman; hoogleeraar in de botanie te Parijs.

Het zal nauwelijks noodig zijn te zeggen, dat dit lijstje op geen stukken na alle aan namen van menschen ontleende plantennamen bevat. Er zijn er nog honderdtallen meer. Vele kent vrijwel iedereen die een tuin heeft, of van bloemen houdt, namen als: *Aubrietia*, *Pernetia*, *Colvillea*, *Kerria*, *Bilbergia*, *Ternstroemia*, *Freesia*, *Nemesia*, *Godetia*, *Skimmia*, *Buddleia*, *Gaillardia* e.d. Doch verreweg de meeste zeggen niets aan hen, die geen uitgebreide kennis van tropische en sub-tropische gewassen hebben en kunnen dus buiten bespreking blijven. Namen als: *Canbya*, *Cavendishia*, *Decaisnea*, *Roupellia*, *Sauvagesia*, *Lagerstroemia*, *Kaulfussia*, *Gleichenia*, *Bentinckia*, *Pitcairnia*, *Witsenia*, *Verschaffellia* enz. zullen voor verreweg de meeste lezers niets dan woorden wezen, al zijn de beide laatste blijkbaar naar Nederlanders, de allerlaatstgenoemde palm wellicht naar den Amsterdamschen hoogleeraar en directeur van den *Hortus Botanicus*, genoemd.

De plantennamen, niet ontleend aan die van geleerden, reizigers, ontdekkers enz., hebben velerlei oorsprong. Zij duiden op de kleur der bloemen, op den aard der stengels, op vorm of tekening der bladeren, op de groeiwijze der plant, op de plaats waar zij bij voorkeur of uitsluitend groeit, op den vorm of aard der vrucht, terwijl ook personages uit goden- en fabelleer vaak hunne namen aan planten hebben moeten afstaan.

Dikwerf aan daar aardige en vernuftige vondsten onder voor; somtijds is de beteekenis van den naam voor dengene, die de plant kent, zeer duidelijk, doch in vele gevallen moet de verbeeldingskracht het hare er toe doen, om het verband tusschen de plant en haar naam te ontdekken.

Dit alles geldt de geslachtsnamen. In de soortnamen bestaat nog heel wat grotere verscheidenheid.

Vele soortnamen zijn ook weder aan die van personen ontleend, dikwijls, zoo niet bijna altijd aan zulken, wier naam ook aan een bepaalde plant als geslachtsnaam gegeven is. Waar dit het geval is, zijn het bijna zonder uitzondering namen van de ontdekkers of beschrijvers der betrokken planten. Zoo is er, bijvoorbeeld, een plant, die *Kaempferia* heet, naar Kaempfer, arts in dienst van de Oost-Indische Compagnie, die, evenals Thunberg en Von Siebold, in Japan gewerkt heeft; doch ettelijke planten dragen den soortnaam *Kaempferia* (men denke aan de fraaie Japansche iris, *Iris Kaempferi*). Zoo is er een plant, die *Veitchia* heet, naar den beroemden Engelschen verzamelaar en kweeker; doch er zijn tal van planten, die den naam als soortnaam dragen (men denke aan den bekendste zelf-klimmenden wingerd, *Amfelojsis Veitchii*).

De meeste soortnamen houden echter een soort van omschrijving van voornaam kenmerken der betreffende planten in. Zij wijzen op afmetingen, op den bloeitijd, op de streek

van herkomst, op de geliefkoosde grondsoort, op de kleur, op de geneeskrachtigheid, op de bruikbaarheid als voedsel, op de lengte der stengels, op vorm en huid der stengels, op den levensduur, op vorm of teekening van het blad, op de gelijkenis van de plant zelf of van het blad met andere planten of hunne bladeren, op hun geur enz.

Dit is alles betrekkelijk eenvoudig. Doch er zijn ook ingewikkeldheden. Er zijn ettelijke planten, die twee verschillende wetenschappelijke namen hebben. Daaronder bevinden zich synoniemen, die ontstaan zijn, doordat twee geleerden dezelfde plant anders noemden, hetzij omdat er geen eenstemmigheid bestond nopens het geslacht, waartoe de plant behoorde, of omdat, hetgeen ook een enkele maal voorkwam, iemand een plant meende ontdekt te hebben, die tot dan onbekend was en er een naam aan gaf, terwijl later bleek, dat een ander hem in beide opzichten reeds vóór geweest was. In eene vluchtige beschouwing als deze, heeft het echter geen zin hierop dieper in te gaan. Het aantal synoniemen is trouwens vergelijkenderwijs niet groot.

Eenige voorbeelden mogen nu dienen, om de geslachts- en soortnamen toe te lichten. De namen, ontleend aan die van menschen, werden reeds in oogenschouw genomen. Er zijn echter ook enkele planten, wier peetvaders goden of personages uit de godenleer waren, zooals: *Adonis* (*Adonis aestevalis* een wilde plant, en *A. flammeus*, een tuinplant, in het Nederlandsch *Kooltje vuur* genoemd); *Narcis* (*Narcissus poeticus*, de witte, *N. pseudo-narcissus*, de gele trompet, *N. Jonquilla*, de jonquille enz.); *Achilles* (*Achillea ptarmica*, Wilde Bertram, *A. millefolium*, Duizendblad); *Silene* (waarvan er een aantal zijn); de *Nymphen* (*Nymphaea alba*, de waterlelie) enzovoort.

Sommige planten danken hun geslachtsnaam aan hunne kleur. Zoo, bijvoorbeeld *Leucogonum*, het zomerklokje, de *Leucanthemum* en het *Leucobryum* (een mossoort); zij ontleenen hunne namen aan het Grieksche woord *leukos*, dat *wit* beteekent. Doch uit den aard der zaak zijn er veel meer soortnamen, aan kleuren ontleend, zooals wij later zullen zien.

Er zijn planten, wier namen verband houden met de grondsoort, waarop zij het meest of uitsluitend voorkomen, of met hetgeen zij schijnbaar op hunne standplaatsen uitrichten. Een aardig voorbeeld van het laatste is de *Saxifraga*, een groote familie, waarvan ettelijke leden bij voorkeur groeien in rots- en steenspleten. De ouden, die dit waarnamen, schijnen echter in de meening verkeerd te hebben, dat deze planten de rotsen vaneen scheurden, ten einde er in te kunnen groeien en bloeien, en gaven dezen fraaijen planten den naam *Saxifraga*, de Steenbreker (*saxum* = rots, *frangere* = breken); men noemt ze ook in het Hollandsch wel Steenbreek. Van soortgelijken aard zijn namen als die van de familie der *Hydrocharitaceae* (een groep waterplanten, waartoe o.a. de beruchte Waterpest, *Elodea canadensis*) behoort, alsook de overal in onze slooten voorkomende Kikkerbeet (*Hydrocharis morsus ranae*), van de familie der *Hydropterides* of Watervarens (waartoe behoort de gevreesde *Azolla caroliniana*, het uit Amerika afkomstige „bruine kroos”, dat in heele provinciën het mooie eendenkroos verdreven heeft), die alle te maken hebben met het Grieksche woord *hidoor*, water.

Daar is een op het duin en aan het strand groeiende plant, die *Ammadenia* heet en in den volksmond Zeepostelein genoemd wordt; de wetenschappelijke naam heeft echter met die der sappige groente niets uit te staan, evenmin als met den oceaan, doch houdt verband met het Grieksche woord *ammoos*, oftewel *zand*, evenals *Ammophila* (de het zand beminnde), hetwelk de botanische naam is van het bekende helmgras (*A. arenaria*), dat onze duinen helpt bijeenhouden (de soortnaam heeft hier óók met zand te maken).

Doch ook in kalkhoudenden bodem tieren planten, die hun naam aan den aard der grondsoort ontleenen, zooals,

bijvoorbeeld, de bekende *Gypsophila*, waarvan vooral *G. paniculata* bekend is, daar zij veel gebezigd wordt bij het opmaken van bouquetten, waartoe zij zich, door haar rijke vertakking, fijn groen en massa's lieve bloempjes bij uitstek leent. De naam houdt verband met het Grieksche *gypsos*, dat *kalk* beteekent, terug te vinden in ons *gips*.

De namen van de meeste boomen, die in ons werelddeel voorkomen, zijn echt Latijn; zij werden door de Romeinen genoemd, zooals zij nu in de botanische (of dendrologische) wetenschap heeten:

Quercus, de eik, aan Jupiter gewijd, de koning van het woud en de opperheer van den Olympus. *Populus*, de populier, gewijd aan Hercules, minder begrijpelijk, daar de peppel volstrekt geen bijzonder sterke boom is. *Fagus*, de beuk; *ulmus*, de iep; *fraxinus*, de esch; *juglans*, de walnoot; *salix*, de wilg; *sambucus*, de vlier; *olea*, de olijf; *castanea*, de kastanje; *pirus*, de peer; *pinus*, de pijnboom; *abies*, de spar; *pinus*, de den; *aesculus*, de paardekastanje (ook wel in het Latijn de wintereik); *malus*, de appel; *acer*, de ahorn (of eschdoorn); *tilia*, de linde; *citrus*, de citroen (in het Latijn ook wel gebezigd voor *thua orientalis*); *juniperus*, de jeneverbes; *alnus*, de els; *cornus*, de kornoelje; *ilex*, de hulst; *hedera*, de klimop; *corylus*, de hazelaar, en nog ettelijke andere boomen, dragen nu nog de namen, onder welke zij in het Romeinsche rijk bekend waren.

Dit is ook het geval met vele onzer bloemgewassen. Zoo: *rosa*, de roos; *dictamnus*, het esschenkruid; *lilium*, de lelie; *rosas*, de roos; *aconitum*, de monnikskap; *mentha*, de kruizemunt; *caltha*, in het Latijn gebruikt voor goudsbloem, thans de dotterbloem; *viscum*, de maretak; *helleborus*, het nieskruid, waartoe de kerstroos behoort, *h. niger*; *aristolochia*, de pijpbloem; *trifolium*, de klaver; *lappa*, de klis; *papaver*, de klaproos; enz.

Hetzelfde geldt van vele voedings- en nuttigheids-gewassen: *avena*, de haver; *triticum*, de tarwe; *hordeum*, de gerst; *linum*, het vlas; *vitis*, de wijnstok; *brassica*, de kool; enz.

(Wordt vervolgd).

HENRI POLAK.

De Kerk van het voormalige klooster St. Catharinadal te Breda.

IN „Buiten” van 17 April 1920 werd, bij afbeeldingen van de schilderachtige proostdij van het klooster St. Catharinadal te Oosterhout, een en ander vermeld van de geschiedenis van dit klooster en o.m. medegedeeld, dat het vroeger te Breda is gevestigd geweest. De gebouwen nu van dit klooster bestaan nog steeds, zij 't in sterk-veranderden toestand, en doen thans dienst als kazerne. Behalve de naam — „kloosterkazerne” — herinnert niet zoo heel veel meer aan de oude bestemming: álte veel is er aan ver-

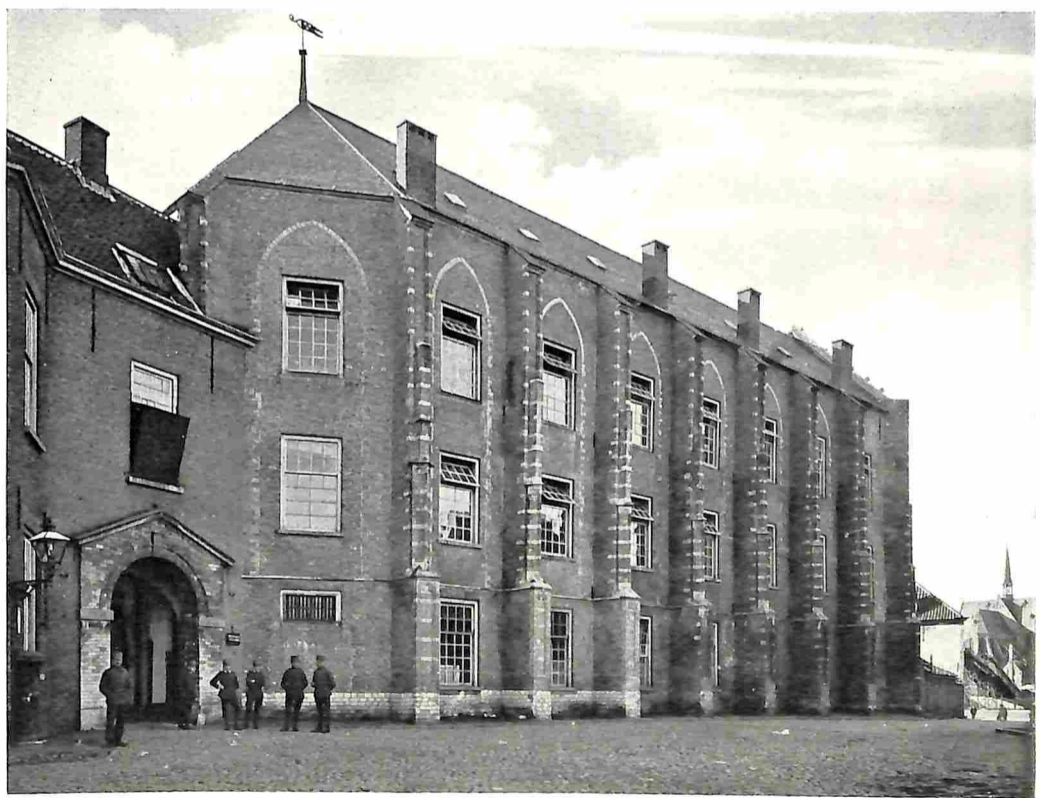

Foto C. Steenbergh.

DE KERK VAN HET KLOOSTER ST. CATHARINADAL TE BREDA.

bouwd, sinds de Norbertinessen, na de verovering van Breda door Frederik-Hendrik, naar Oosterhout verhuisden. Er is nog de kruisgang, van het binnenplein toegankelijk door twee spitsbogige doorgangen, met spitsboogvensters, die zich ook aan den westelijken vleugel van het oude klooster aan het binnenplein vertoonen. En dan is er nog de kerk, die wel niet meer als zoodanig dienst doet, en wier spitsboogvensters zijn dichtgemetseld, maar die uitwendig nog duidelijk als een oud bedehuis is te herkennen door haar gedaante, haar zware met bergsteenen banden versierde beeren en de bewaard gebleven omlijsting der vensters.

De hoogte van het gebouw doet het reeds vermoeden, deze kerk is een z.g.n. dubbelkerk geweest, evenals de St. Agnietenkapel te Amsterdam en de Catharinakerk te Harderwijk. Thans is ze door vloeren verdeeld in een ruimte gelijkvloers, twee verdiepingen en een zolder. Al het schoons dat hier eertijds prijkte, o.m. de rijkbewerkte zetels voor de priorin en de subpriorin, geschonken door Engelbrecht van Nassau en zijne gemalin, en met hunne beeltenissen in snijwerk versierd, benevens de gebrandschilderde glazen, is verdwenen. Trouwens, reeds in 1566 hadden de beeldstormers er danig huisgehouden en bijna alles, zelfs het orgel, vernield.

De kerk werd in den aanvang der 16e eeuw gebouwd, en in 1504 gewijd. In 1519 namen de Hervormden haar in bezit. Wel kregen de nonnen haar na de herovering van Breda door Spinola terug, maar toen de stad weder door de Staatschen werd bemachtigd, verlieten de geestelijke zusters klooster en kerk, waarin Frederik Hendrik een Illustre school vestigde. De kerk werd in drie collegezalen ingedeeld; de bovenkerk als boekerij gebruikt. De school leidde een kwijnend bestaan en werd reeds in 1669 opgeheven. In 1672 betrokken de Norbertinessen, bij de komst der Franschen, weder hun oude klooster, maar in 1679 moesten zij het andermaal verlaten en thans voor goed.

Daarna werden de kloostergebouwen in een viertal woningen verdeeld, welke betrokken werden door „diversche lieden van orloghe en pollitie.” In 't begin der 18de eeuw werd de kerk weder voor godsdienstige doeleinden gebruikt, later daalde haar bestemming echter tot die van hooischaar der artillerie. Sinds 1814 vormt zij, met de andere kloostergebouwen, de kazerne der infanterie; als zoodanig is zij nog thans in gebruik.

A. L.

JEUGDHERINNERINGEN.

(Vervolg).

DE LEUGEN.

Ik zal toen ongeveer negen jaar geweest zijn. We hadden op school eenmaal per week aardrijkskunde van Nederland, wat nu niet bepaald m'n sterke zijde was. Vooral als ik voor de kaart moest komen, deden zich de wonderlijkste gevallen voor en schoot ik den eenen bok na den anderen. De stippen, die de steden voorstelden, dwarrelden voor m'n oogen, en als ik een rivier moest aanwijzen, volgde de stok, dien ik hanteerde, soms een grenslijn of spoorweg, tot groot vermaak der andere leerlingen.

Om nu niet een al te dommen indruk op den lezer te maken, moet ik opmerken, dat dit schijnbare gebrek aan aanleg voor aardrijkskunde, eenvoudig het gevolg was van m'n bijziendheid, een kwaal, welke men pas veel later constateerde. Zoolang ik op de lagere school zat, schreef men m'n onwetendheid in de geographie toe aan m'n onverbetterlijke luiheid en m'n geringe liefde voor het vak.

Op zekeren Zaterdag — het was verrukkelijk zomerweer — liep ik me heerlijk te vervelen in den tuin. Ik had even een kat op het muurtje tusschen onzen tuin en dien van den dominee aan het schrikken gemaakt; een poos had ik aan-

dachtig onder den kastanjeboom een harige rups bestudeerd, die equilibristische toeren verrichtte aan een bijna onzichtbaren draad; ik had een zwart torretje gevangen, dat ik over m'n hand liet wandelen en trachtte in m'n mouw te doen omhoog krabbelen; en ik dacht er juist over, wat verder uit te voeren om den tijd te dooden, toen het raam van de studeerkamer met een ruk werd opgeschoven en een strenge stem me riep even boven te komen.

Een angstig voor gevoel maakte zich van me meester. We hadden dien morgen aardrijkskunde van Zeeland, en daar ik in m'n hoofd nooit eenige orde had kunnen brengen in dien warboel van eilanden en zeegaten, had ik maar besloten er m'n hersenen niet mee te vermoeien en was m'n atlas kalm in het vakje van m'n schoolbank blijven slapen. Een stem in m'n binnenste zei me, dat er weleens enig verband kon bestaan tusschen dat gedwongen ontijdige bezoek aan de studeerkamer en het negeeren van m'n aardrijkskundeles.

Ik vergiste me niet. M'n vader zat reeds weer met streng gelaat in z'n leeren leunstoel achter een stapel dictionnaires, die veel weg hadden van bijbels.

Toen ik daar bevend in m'n wit en blauw gestreept katoenen pakje voor hem stond, klonk het dreigend in m'n ooren:

„Hans, wat voor vakken heb je vanmorgen?”

„Zingen, teekenen, rekenen. . . en . . . aardrijkskunde, Pa”, stamelde ik, terwijl dat laatste woord me van benauwdheid half in m'n keel bleef steken.

„Zoo”, zei m'n vader, „en heb je de sommen af?”

Ik antwoordde haastig: „Ja, Pa, wilt u ze zien?”

„Nee”, zei m'n vader, „dat is niet noodig. En wat heb je voor aardrijkskunde te doen?”

Ik dacht: „o wee, daar heb je het nu al,” en ik had heel wat willen geven, als ik er maar flink op had geblokt. Tegelijkertijd dacht ik aan den volgenden dag, een vrijen dag, waarop we met een rijtuig een uitstapje zouden gaan maken.

Het bloed steeg me naar 't hoofd; in m'n ooren gonsde en bonsde het. Ik voelde me verloren.

Wemoeten Zeeland leeren, Pa.”

„Zoo, en heb je het goed bestudeerd?”

„Ja, Pa,” jekte ik. De woorden waren er uit, voor ik eraan dacht.

„Breng me dan je atlas maar even; we zullen eens zien, wat je ervan weet,” klonk het toen.

Wat te doen! Zou ik ronduit bekennen, dat ik m'n atlas niet mee naar huis had genomen? Maar dan volgde daaruit, dat ik gejokt had. Ach, had m'n vader me ook maar een beetje geholpen! Een enkel vriendelijk woord, z'n hand op m'n schouder, een zachte blik, en ik zou alles opgebiecht hebben. Maar de brilleglazen, waarachter ik de strenge uitdrukking der oogen voelde, bleven strak op mij gevestigd. Ik durfde niet. Het angstzweet brak me aan alle kanten uit.

Tijd winnen! Een wonder afwachten! Dat was het eenige wat ik kon doen.

Ik ging de kamer uit om m'n atlas te zoeken. Terwijl ik toch zeer goed wist, dat ik hem niet zou vinden, smeed ik in m'n boekenkastje alles onderstboven, alsof het nog heel goed mogelijk was, dat ik me vergist had en m'n atlas ergens was verborgen. Maar hoe ik ook talmde, het wonder gebeurde niet.

Eindelijk, toen ik gevoelde, dat langer wegblijven een onmogelijkheid was, ging ik schoorvoetend naar de studeerkamer terug en stond weldra weer op hetzelfde plekje voor mijn vader.

„Nu?” vroeg deze.

„Ik heb me vergist, Pa,” zei ik bevend, „ik heb m'n atlas vanmorgen al naar school gebracht.”

„Zoo,” klonk het ongeloovig, „hoe is dat in 's hemelsnaam mogelijk? Het hek van de speelplaats gaat altijd om kwart voor negen open en het is pas half.”

(Wordt vervolgd).

HANS DONKER.

Foto Kruisinga.
ZEEUWSCHE SCHOONHEDEN IN DEN DOP.
MEISJES VAN ZOUTELANDE.